

«Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті»

Бекітілген
Басқарма мүшесі,
Басқарма төрағасының бірінші орынбасары – ректор
Ветеринария ғылымдарының докторы, профессор
«Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті»

_____ **Ибрагимов П.Ш.**

_____ **2024 ж**

Тұрақты даму мақсаттарын (ТДМ) іске асыру контекстінде қазуазу-дағы
гендерлік теңдік, әртүрлілік және инклюзивтілік саясаты
тұжырымдамасының жобасы

Алматы 2023

Тұрақты даму мақсаттарын (ТДМ)іске асыру
контекстінде қазуазу-дағы гендерлік теңдік, әртүрлілік
және инклюзивтілік саясаты тұжырымдамасының
жобасы

Тұрақты даму мақсаттары жекелеген елдер деңгейінде де, тұтастай алғанда да тиісті проблемаларды шешу үшін тұжырымдамалық негіздерді қамтамасыз етеді, әйтпесе толыққанды даму болмауы мүмкін.

Гендерлік теңдікті қамтамасыз ету және барлық әйелдер мен қыздардың мүмкіндіктерін кеңейту – БҰҰ Бас Ассамблеясының 70-ші сессиясында 2030 жылға дейін әлемдік қоғамдастық қабылдаған №5 (ТДМ-5) орнықты даму мақсаттарын іске асырудың негізі болып табылады. Бұл мәселе өзекті болып табылады, өйткені ол гендерлік теңдік мәселелерін ғана емес, сонымен қатар тұрмыстық зорлық-зомбылық, құқықтарға нұқсан келтіру, білім беру, жұмысқа орналасу және т. б. салаларда мүмкіндіктердің жеткіліксіздігі сияқты туындайтын мәселелерді көтереді.

Бұл тұрғыда ҚАЗҰАЗУ гендерлік теңдіктің құндылығы мен маңыздылығын мойындайды, бұл сапалы білім беру, экономикалық өсу, тең және инклюзивті қоғамдар құру сияқты басқа мақсаттарға жету үшін қажетті элемент болып табылады.

Тұрақты даму мақсаттары: білім берудегі гендерлік теңдік

Білім беру жүйесі, ең алдымен, гендерлік теңдікке қол жеткізуге, оның ішінде экономикалық салада: әйелдер арасында кәсіпкерлікті одан әрі дамытуға, әйелдердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға бағытталған.

Гендерлік білім беру гендерлік теңдікке қол жеткізуге және гендерлік теңсіздіктерді жеңуге бағытталған бірқатар мақсаттар мен міндеттерге ие. ҚАЗҰАЗУ-да келесі бағыттар бойынша мақсатты жұмыс жүргізу ұсынылады:

Гендерлік мәселелер туралы хабардарлықты арттыру

Гендерлік білім берудің мақсаттарының бірі-адамдардың гендерлік мәселелер туралы хабардарлығын арттыру. Бұған гендерлік теорияларды, гендерлік қозғалыс тарихын, гендерлік нормалар мен стереотиптерді талдау

кіреді. Мақсат-адамдар олар туралы саналы және сыни тұрғыдан ойлауы үшін гендерлік мәселелер туралы білім мен түсінікті кеңейту.

Гендерлік стереотиптер мен нормаларды жеңу

Гендерлік білім сонымен қатар гендерлік стереотиптер мен нормаларды жеңу міндетін қояды. Мақсат-әдетте белгілі бір жыныспен байланысатын белгілі бір рөлдер мен мінез-құлыққа қатысты алалаушылық пен шектеулерді жою. Гендерлік білім адамдарға гендерлік рөлдер мен өрнектер әртүрлі болуы мүмкін және дәстүрлі өкілдіктермен шектелмейтінін түсінуге көмектеседі.

Сыни ойлау дағдыларын дамыту

Гендерлік білім сонымен қатар сыни тұрғыдан ойлау дағдыларын дамытуға бағытталған. Мақсат-гендерлік нормаларды, стереотиптер мен теңсіздіктерді, сондай-ақ олардың адамдардың өміріне және жалпы қоғамға әсерін талдау және бағалау мүмкіндігі. Гендерлік білім адамдарға гендерлік мәселелер мен теңсіздіктерді көру және түсіну қабілетін дамытуға және оларды жеңу жолдарын іздеуге көмектеседі.

Тең құқықты қатынастарды қалыптастыру

Гендерлік білім берудің негізгі мақсаттарының бірі-жыныстар арасындағы тең қатынастарды қалыптастыру. Бұл қарым-қатынас дағдыларын, эмпатияны және адамдар арасындағы айырмашылықтарды құрметтеуді дамытуды қамтиды. Гендерлік білім адамдарға гендерлік теңдік әділ және үйлесімді қоғам үшін маңызды және қажетті шарт екенін түсінуге көмектеседі.

Гендерлік білім берудің негізгі принциптері

Инклюзивтілік

Сыни тұрғыдан ойлау

Өзара әрекеттесу және диалог

Практикалық бағыт

Контексті есепке алу

Тұрақты даму мақсаттары: студенттік өмірдегі гендерлік теңдік

Гендерлік сәйкестілік сәйкестіктің құрамдас бөліктерінің бірін білдіреді және жеке тұлғаның жалпы сәйкестігінің басқа аспектілерімен байланысты. Гендерлік сәйкестілік көбінесе өзін-өзі танудың белгілі бір жынысқа, оның

ішінде қалыптасқан типтерге, белгілі бір жынысқа тән мінез-құлық пен жеке сипаттамаларға байланысты тәжірибемен байланысты аспектісін білдіреді.

Гендерлік сәйкестік үш негізгі компонентпен ұсынылған, мысалы: когнитивті-белгілі бір жынысқа жататындығын және осы жыныстың өкілі ретінде өзіне тән немесе атиптілік дәрежесін білу; - аффективті-адамның өзін (оның жеке басын, сыртқы түрін, рөлдік мінез-құлқын) бағалауы, өзінің биологиялық жынысын білуі және қабылдауы; - мінез-құлық-өзін (өзінің жеке басын) таныстыру жеке тұлғалар) белгілі бір гендерлік топтың өкілі ретінде.

Мұндай трансформациялар қазіргі заманғы студенттік жастарға әсер етеді, олар қоғамның динамикалық және инновацияға дайын бөлігі болып табылады, олар көрінетін гендерлік теңсіздіктерді жеңуге дайын. Қазіргі студент жастардың талдауы көрсеткендей, бұл әлеуметтік топ әлеуметтік және саяси тұрақсыздық, экономикалық проблемалар, қоғамдық және мәдени өмірдегі көптеген өзгерістерге ұшырады.

Жастар арасында өмір сүру нормалары мен қоғамдық нормалардың гендерлік аспектілерін түсінуді қалыптастыру бойынша мақсатты жұмыс жүргізу ұсынылады, сондықтан жастар бұл мәселеге тап болмайды. Жас тұлғаның жеке басын құрудағы қиындықтар табиғи түрде гендерлік сәйкестікті қалыптастыруға әсер етпеуі керек, атап айтқанда.

Тұрақты даму мақсаттары: жұмысқа орналасудағы гендерлік теңдік

Ең алдымен, бұл әйелдер әлеуетін мақсатты дамытуда, еңбек қызметінде, бизнесте, саясатта, мемлекеттік басқаруда ерлер мен әйелдердің тең көрінуіне жағдай жасауда, әйелдердің сапалы білім мен денсаулық сақтауға тең қол жетімділігін қалыптастыруда, сондай-ақ аналықты жан-жақты қорғауда көрініс тапты. Бүгінгі таңда Қазақстанда гендерлік және отбасылық-демографиялық саясаттың тұтас институционалдық жүйесі қалыптасты, Елеулі құқықтық база құрылды.

Бүгінгі таңда әйелдердің азаматтық белсенділігін арттырудың және әйелдердің үкіметтік емес ұйымдары қызметінің жандануының оң үрдісі байқалады.

Бүгінгі таңда әйелдер өз бизнестерін әртүрлі экономикалық қызмет түрлерінде дамыта отырып, белсенді жұмыс істеуді жалғастыруда. Әйелдер Қазақстан халқының 52% -і құрайды, экономикалық белсенді халық арасында олардың үлесі 49% -і құрайды. Олар Қазақстанның шағын және орта бизнес секторындағы (бұдан әрі – ШОБ) барлық жұмыс орындарының

30% - обеспечивают қамтамасыз етеді. Әйелдердің елдің ЖІӨ қалыптастыруға қосқан үлесі 40 жетеді%.

Әйелдердің белсенді рөлі бірінші кезекте ШОБ-та көрінеді. Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің есептік деректеріне сәйкес еліміздегі барлық белсенді ШОБ субъектілерінің 45% - женщины әйелдер басқарады. Айта кету керек, елдің кейбір аймақтарында әйелдердің кәсіпкерлік белсенділігі мен тәуелсіз қызметінің одан әрі кеңеюі байқалады.

Негізінен әйелдер басқаратын ШОБ субъектілері көтерме және бөлшек сауда салаларында жұмыс істейді (олардың үлесі осындай кәсіпорындардың жалпы санының 51% - ы құрайды), ауыл шаруашылығы (15,5%), басқа да қызметтерді, оның ішінде тұру және тамақтану қызметтерін ұсынады (13%).

Стратегияны іске асырғанға дейін бизнестегі әйелдердің үлесі 38% – 5 құрады, бүгінде-50%.

Сонымен қатар, Қазақстанда корпоративтік сектордың басшылық позицияларында әйелдердің жеткіліксіз өкілдігі байқалады. Дүниежүзілік банктің мәліметі бойынша, ірі корпорациялардың тек 9,8% - женщины әйелдер жоғары басшылық лауазымдарға ие. Әлемдегі ең ірі компанияларда әйелдер жұмысшылардың жалпы санының шамамен 41% құрайды, бірақ тек 19% - ы жоғары басшылық лауазымдарда және 12% - ы Басқарма лауазымдарында. Бұл жақсартуға мүмкіндік бар екенін және әйелдердің жеке сектордағы көшбасшылық рөлге қол жетімділігін арттыру үшін барлық күш-жігер жұмсалуды керек екенін көрсетеді.

Жалпы қазақстандық еңбек нарығы әйелдердің жоғары жұмыспен қамтылуымен, білікті қызметкерлердің болуымен және жұмыссыздық деңгейінің төмендігімен сипатталады.

ҚАЗҰАЗУ – да соңғы онжылдықтарда экономиканың түрлі салаларында технологиялық прогресс, қол еңбегін автоматтандырылған, ал басқару-қашықтық нысандарымен алмастыру тұрғысынан үлкен өзгерістер болғанын түсінуді қалыптастыру бойынша мақсатты гендерлік жұмыс жүргізу ұсынылады. Бұл жұмысқа орналастырудағы гендерлік теңдікті айқындайтын және Қазақстан Республикасының индустриялық-инновациялық дамуының мемлекеттік бағдарламаларын іске асыру барысында көзделген және жұмыс орындарының едәуір бөлігіндегі еңбек жағдайларын айқындайтын іс-шараларға да қатысты, бұл жұмыс істейтін әйелдер арасындағы гендерлік теңдікке оң әсер етуі тиіс.

Осы тұжырымдама әзірленіп жатқан жұмыс құжаты болып табылады.

Тұрақты даму мақсаттарын іске асыру жөніндегі жұмыс тобы

Наурыз 2023

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized initials or a name, located in the upper right quadrant of the page.